

LIŠEJNÍKY ZAZNAMENANÉ BĚHEM 13. JARNÍHO SETKÁNÍ BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE ČBS NA EXKURZÍCH V BÍLÝCH KARPATECH A DALŠÍCH LOKALITÁCH NA JV MORAVĚ

Lichens recorded during 13th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section CBS on excursions in Bílé Karpaty Mts. and in other localities in SE Moravia

David Svoboda¹, Paweł Czarnota², František Bouda¹, Josef P. Halda³, Jiří Liška⁴, Martin Kukwa⁵, Aleš Müller⁶, Zdeněk Palice^{4,1}, Ondřej Peksa⁷, Jaroslav Šoun⁸, Jitka Zelinková¹ & Jan Vondrák⁸

¹ Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Katedra botaniky, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2 email:david.svoboda@email.cz; ² Pracownia Naukowa Gorczanskiego Parku Narodowego, Poręba Wielka 590, PL-34 735 Niedźwiedź, Polsko; ³ Okresní muzeum Orlických hor, Jiráskova 2, CZ-516 01, Rychnov nad Kněžnou; ⁴ Botanický ústav AV ČR, CZ-252 43 Průhonice; ⁵ Katedra Taksonomie Roślin i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Gdańskiego, Al. Legionów 9, PL-80 441 Gdańsk, Polsko; ⁶ Masarykovo nám. 19, CZ-294 21, Bělá pod Bezdězem; ⁷ Západočeské muzeum v Plzni, Kopeckého sady 2, CZ-301 00 Plzeň; ⁸ Jihočeská Univerzita, Biologická fakulta, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice

Abstract: The results of the lichen collecting excursions in the Bílé Karpaty Protected Landscape Area and some adjacent localities, i.e. Nature Reserve Váté Písky near Bzenec and Nature Monument Malhotky near Bučovice are presented. Altogether 162 taxa were recorded, 2 species are new for the Czech Republic: *Bacidia viridescens* and *Ramonia chrysophaea*; they are shortly commented. The contribution comprises concise history of the lichenological research in the area.

Keywords: lichen diversity, NPR Váté Písky u Bzence, NPR Javořina, NPP Malhotky

Hlavní náplní exkursí na 13. jarním setkání sekce v Hrubé Vrbce byl průzkum zajímavých lokalit na území CHKO Bílé Karpaty, zejména NPR Čertoryje a masivu Velké Javořiny s rezervací NPR Javořina. v závěru exkursí jsme navštívili NPR Váté Písky u Bzence a někteří také NPP Malhotky u Bučovic. Vedle toho byla podniknuta i exkurze na území Slovenska do Tematínských vrchů; nálezy z této exkurze byly publikovány samostatně (Czarnota & al. 2006).

CHKO Bílé Karpaty náleží geologicky k Západním Karpatům, které jsou součástí střeoevropských alpid. Mezi hlavní horniny patří flyšové sedimenty, jako jílovce, prachovce, pískovce a slepence pravidelně se střídající ve vrstvách. Místy jsou obsaženy i vulkanity (Kuča & al. 1992). Území dominuje lesnaté horské pásmo Karpat s nejvyšším vrcholem Velká Javořina (970 m), níže položené části území CHKO jsou převážně extenzívně zemědělsky využívány. Lichenologických údajů z oblasti Bílých Karpat není příliš mnoho např. ve srovnání s velmi hojně navštěvovanými Jeseníky; některé údaje v literatuře nalzáme jak ze slovenské, tak i české strany pohorí. Jelikož detailní literární excerpce není účelem tohoto příspěvku, omezíme se pouze na vyjmenování hlavních literárních pramenů vztahujících se k českému území. Ucelenější souhrn literárně podchycených sběrů a revidovaných herbářových položek z celého území Bílých Karpat se připravuje (cf. Hájek 1997a).

První zmínky o lišejnících z české strany Bílých Karpat pocházejí od J. Suzy, který v rámci svých příspěvků k lichenologii Moravy (Suza 1916, 1921a) publikoval své sběry z Javořiny, zejména z bukového pralesa na svahu hory (*Thelopsis rubella*, *Lobaria pulmonaria*, *Melanelia fuliginosa*). z pralesa pod vrcholem Javořiny také pochází údaj o druhu *Belonia herculana*, který zde Suza sbíral v roce 1921 (Suza 1921a). Kromě této lokality ji našel také na Velkém Lopeníku (Suza 1934, 1943). k tomuto druhu poznamenává, že *Belonia herculana* je „karpatským endemitem, mimo toto území nebyla dosud nalezena, je význačným průvodcem karpatských

bučin“. Suzův sběr je patrně nejzápadnější údaj z celého Karpatského oblouku, recentně byl ale sbírán i mimo něj (Arup & al. 2001). Na Velké Javořině sbírali i další badatelé, jak uvádí Kovář (1912): Podpěra (*Cladonia caespiticia*); Servít (*C. gracilis*); Beňa, Mastný (*C. pyxidata*).

Kromě Velké Javořiny nalézáme údaje i z dalších částí Bílých Karpat, např. z Velkého Lopeníku (*Cetraria pinastri* – Suza 1916), od Tvarožné Lhoty (*Acrocordia gemmata*, *Dimerella pineti*, *Melanelia glabra* – Suza 1921a), z Jalovčiny u Strání (*Melanelia fuliginosa* – Suza 1921a), z Březové (*Lecanora polytropa* – Suza 1921b), od Brumova (*Cladonia pyxidata* – Kovář 1912), Vršatec u Vlání (*Phaeophyscia constipata*, leg. Suza 1930; *Physconia muscigena*, leg. Suza 1922 – Nádvořník 1947).

J. Nádvořník navštívil v letech 1942 a 1943 lokality v okolí Horního Němčí a Ostrožské Lhoty, v roce 1945 také místa okolo Hluku (Nádvořník 1947 – *Phaeophyscia endophoenicea*, *Physcia aipolia*, *Physconia muscigena*, *P. distorta*, *P. perisidiosa*, *P. deterosa*). v poslední době publikoval některé sběry z okolí Hluku M. Hájek (Hájek 1997b – *Cladonia symphyrcarpia*, 1997c)

Oproti poněkud útržkovitým údajům z horského a podhorského pásma Bílých Karpat jsou údaje z Vátých písků u Bzence bohatší. Zmínky nalézáme zejména v příspěvcích J. Suzy (1913, 1921b, 1922). Uváděny jsou tyto druhy s lokalitami „píščiny u Bzence“, „v Dúbravě u Bzence“, „v Dúbravě u Bzence a Písku“: *Cladonia arbuscula*, *C. cariosa*, *C. deformis*, *C. foliacea*, *C. pleurota*, *C. rangiferina*, *C. subulata*, *C. uncialis*, *C. verticillata*, *Flavoparmelia caperata*, *Hypogymnia tubulosa*, *Melanelia glabra*, *Physcia stellaris*, *Pleurosticta acetabulum*, *Pseudevernia furfuracea*, *Punctelia subrudecta*.

Během exkursí jsme zaznamenali mnoho druhů nových pro Bílé Karpaty, bohužel výskyt vzácných druhů (*Lobaria pulmonaria*, *Belonia herculana*), v minulosti zaznamenaných na území NPP Javořina, se potvrdit nepodařilo. Oproti tomu stav terikolních lišejníků na Vátých píščích se i přes intenzivní průmyslové využití velké části lokality (těžba písků a šterkopísků) zdá v částech podél trati stabilní a vyskytuje se zde mnoho méně často zaznamenávaných druhů.

Seznam lokalit:

Lokality jsou uvedeny v anglickém jazyce, a to i v případě, že originální zápis na herbářových položkách je česky či latinsky. Případné souřadnice jsou v systému WGS-84.

1. Moravia, Bílé Karpaty Landscape Protected Area, Hrubá Vrbka, Čertoryje Natural Reserve, SW slope of Výzkum hill, alt. 380-430 m, 20.4.2006
2. Moravia, CHKO Bílé Karpaty landscape protected area, Nová Lhota, Vápenky, deep valley of the Kamenný potok brook ca 1 km of village, alt. 480-550 m, 21.4.2006
- 2a. Moravia, Bílé Karpaty Protected Landscape Area, Nová Lhota, Vápenky, mixed forest and meadows E of the village, alt. 470-500 m, 21.4.2006
- 2b. Moravia, Bílé Karpaty Protected Landscape Area, Nová Lhota, Vápenky, forested valley of Velička brook, alt. 470-500 m, 21.4.2006
3. Moravia, Bílé Karpaty Protected Landscape Area, Nová Lhota, Vápenky, locality of Kamenná bouda, 3 km NE of village, old oaks near the Kamenná bouda cottage, 48°53'30"N, 17°39'30"E, alt. 660 m, 21.4.2006
- 3a. Moravia, Bílé Karpaty Protected Landscape Area, Nová Lhota, Vápenky, near the turist path (red mark) on the range between Kamenná bouda and Velká Javořina, alt. 700 m, 21.4.2006
4. Moravia, Bílé Karpaty Protected Landscape Area, Nová Lhota, Vápenky, N ridge of Mt. Velká Javořina, alt. 850-900 m, 21.4.2006
5. Moravia, Váté písky Natural Reserve, sand bank around railroad SW of railway station "Bzenec-přívoz", alt. 180 m, 48°56'11"N, 17°17'20"E, 23.4.2006
6. Moravia, Nesovice, Malhotky Natural Monument, alt. ca 280-320 m, 23.4.2006

Seznam zaznamenaných druhů

Nomenklatura je sjednocená dle práce Bielczyk & al. (2004), skupina *Cladonia cervicornis* dle Van Herk & Aptroot (2003), u ostatních druhů v těchto pracích neobsažených jsou uvedeny autorské zkratky.

[The nomenclature is united according to Bielczyk & al. (2004); the *Cladonia cervicornis* group according to Van Herk & Aptroot (2003). Other species, not cited in these sources, are given with author names abbreviations.]

* – druh dosud z ČR neudávaný [new to Czech Republic]

Zkratky sběratelů [abbreviations of the collectors]: AM – Aleš Müller, DS – David Svoboda, FB – František Bouda, JH – Josef P. Halda, JL – Jiří Liška, JV – Jan Vondrák, JŠ – Jaroslav Šoun, JZ – Jitka Zelinková, MK – Martin Kukwa, OP – Ondřej Peksa, PC – Pawel Czarnota, RP – Renata Pohlová, ZP – Zdeněk Palice.

Zkratky podkladů [abbreviations of substrates]: Ace – *Acer campestre*, Apl – *Acer platanoides*, Aps – *Acer pseudoplatanus*, Ai – *Alnus incana*, Cb – *Carpinus betulus*, Fe – *Fraxinus excelsior*, Fs – *Fagus sylvatica*, Ld – *Larix decidua*, Md – *Malus domestica*, Pa – *Picea abies*, Pd – *Prunus domestica*, Pn – *Populus nigra*, Sn – *Sambucus nigra*, Sf – *Salix fragilis*, Sr – *Sambucus racemosa*, Qp – *Quercus petraea*, Qr – *Quercus robur*; dw – tlející dřevo [dead wood], s – půda [soil], ss – písčité půda [sandy soil], b – mechorosty [bryophytes], c – beton [concrete], ab – kyselá skála [acid rock], sb – pískovec [sandstone boulder], l – lichenikolní [lichenicolous], lb – vápenec [limestone boulder], st – na kmeni, [stem, on bark], w – dřevo [wood].

Druh	Lokalita	Substrát	Leg.	Zdroj
<i>Absconditella lignicola</i>	1	w	JV	CBFS, JV 4524
	2	dw	JŠ	hb. JŠ 89
	2	dw	JV	CBFS, JV 4544, 4558
	2	dw	DS	hb. DS 1245-1248
	2b	w	ZP	hb. ZP 10277
<i>Acrocordia gemmata</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Md	PC, MK	not.
<i>Agonimia repleta</i>	2b	Fe	ZP	hb. ZP 10252
	2b	Fe	MK	UGDA-L-13218
	2b	Fe	PC	hb. PC 4883
<i>Amandinea punctata</i>	1	Qr	AM	hb. HAL 060009
	6	Qp	DS	not.
	2a	Cb	AM	hb. HAL 060020
	2b	Fs	ZP	hb. ZP 10097
<i>Anaptychia ciliaris</i>	3	Qr	JV(leg. 29.5.2002)	CBFS, JV 543
<i>Anisomeridium polypori</i>	1	Sf	JV	CBFS, JV 4513
	2	Sn	DS	hb. DS 1249
	2a	Sf	PC	hb. PC 4885
	2a	Apl	ZP	hb. ZP 10096
<i>Arthonia didyma</i>	2	Fe	JV	CBFS, JV 4518
<i>Arthonia helvola</i>	2	Pa-st	JV	CBFS, JV 4548
<i>Arthonia radiata</i>	2	Cb-st	FB	hb. FB
	2a	Cb-st	JH, ZP	hb. ZP 10368
<i>Arthonia spadicea</i>	2b	Fe	PC, MK	not.
<i>Arthopyrenia cinereopruinosa</i>	2	Fe-st	JV	CBFS, JV 4533
<i>Arthothelium ruanum</i>	2	Aps	JŠ	hb. JŠ 92
	2	Aps	JV	CBFS, JV 4530
<i>Aspicilia contorta</i>	2a	c	PC, MK	not.
<i>Aspicilia moenium</i>	1	c	JV	CBFS, JV 4510
<i>Bacidia globulosa</i>	2a	Pd	PC	hb. PC 5121
<i>Bacidia rubella</i>	2	Aca	JV	CBFS, JV 4547
	2	Aca	JV	CBFS, JV 4545
<i>Bacidia subincompta</i>	2	Aca	JV	CBFS, JV 4536
	2a	Md	PC	hb. PC 5123

	2a	Apl	ZP	hb. ZP 10096
<i>*Bacidia viridescens</i> (A.Massal.) Norman	1	c	JV	CBFS, JV 4522
<i>Bacidina arnoldiana</i>	2a	Ai	AM	hb. HAL 060015
<i>Biatoridium monasteriense</i>	2	Aca	JV	CBFS, JV 4539
<i>Buellia griseovirens</i>	2	Aps	JV	CBFS, JV 4546
	4	Fs	JV	CBFS, JV 4556
	2a	Pd	AM, JH	hb. HAL 060013
<i>Calicium salicinum</i>	3	Qp	DS	hb. DS 1255
<i>Caloplaca cerina</i>	3	Qp	DS	hb. DS 1251
<i>Caloplaca cerinelloides</i>	3	Qp	JV(leg. 29.5.2002)	CBFS, JV 546
<i>Caloplaca chlorina</i>	3	Qp	JV(leg. 29.5.2002)	CBFS, JV 548
<i>Caloplaca citrina</i>	1	c	DS,OP,JZ, FB	not.
<i>Caloplaca crenulatella</i>	1	c	JV	CBFS, JV 4509
	1	sb	DS	hb. DS 1270
<i>Caloplaca flavocitrina</i> (Nyl.) H.Olivier	1	c	DS	hb. DS 1266
<i>Caloplaca holocarpa</i>	2a	c	PC, MK	not.
<i>Caloplaca obscurella</i>	5	Pn	JV	CBFS, JV 4458
	2a	Sf	PC	hb. PC 4886
	2a	Sf	MK	UGDA-L-13212
	2a	Sf	AM	hb. HAL 060018
<i>Caloplaca soralifera</i> Vondrák & Hrouzek	1	c	JV	CBFS, JV 4508
<i>Caloplaca xerica</i> Poelt & Vězda	1	c	JV	CBFS, JV 4512
<i>Candelariella aurella</i>	1	sb	DS,OP,JZ, FB	not.
	2a	c	PC, MK	not.
<i>Candelariella coralliza</i>	2a	on tile	PC, MK	not.
<i>Candelariella reflexa</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Sf	MK	UGDA-L-13215
	2a	Sf	ZP	hb. ZP 10143
<i>Candelariella xanthostigma</i>	6	Qp	JV	CBFS, JV 4454
	2a	Sf	AM	hb. HAL 060019
<i>Catillaria nigroclavata</i>	5	Sn	JV	CBFS, JV 4323
<i>Cetraria aculeata</i>	5	ss	AM	hb. HAL 060031
<i>Chaenotheca chrysocephala</i>	2b	Aps	PC, MK	not.
<i>Chaenotheca ferruginea</i>	2b	Aps, Ld	PC, MK	not.
<i>Chaenotheca furfuracea</i>	2	Pa	FB	not.
<i>Chaenotheca xyloxena</i>	4	w	JV	CBFS, JV 4528
	2	Aca	JV	CBFS, JV 4549
<i>Cladonia arbuscula</i>	5	ss	FB	not.
<i>Cladonia arbuscula</i> ssp. <i>mitis</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4464
<i>Cladonia cariosa</i>	5	ss	DS	hb. DS 1259
	5	ss	ZP	hb. ZP 10290
<i>Cladonia carneola</i>	5	ss	OP	not.
<i>Cladonia cervicornis</i>	5	ss	AM	hb. HAL 060032
<i>Cladonia chlorophaea</i>	2b	Ai	PC, MK	not.
<i>Cladonia coccifera</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4461
	5	ss	ZP	hb. ZP 10262
<i>Cladonia coniocraea</i>	6	Qp	DS	not.

<i>Cladonia cornuta</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4466
<i>Cladonia fimbriata</i>	5	ss	DS	not.
	2b	w	PC, MK	not.
<i>Cladonia foliacea</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4462
	5	ss	DS	hb. DS 1267
	5	ss	AM	hb. HAL 060032
	5	ss	ZP	hb. ZP 10236
<i>Cladonia furcata</i>	5	ss	AM	hb. HAL 060034
<i>Cladonia macilenta</i>	5	ss	DS	not.
<i>Cladonia monomorpha</i>	5	ss	DS	hb. DS 1269
	5	ss	AM	hb. HAL 060035
	5	ss	ZP	hb. ZP 10350
<i>Cladonia ochrochlora</i>	2b	Ai	PC, MK	not.
<i>Cladonia phyllophora</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4453
	5	ss	DS	hb. DS 1258
	5	ss	ZP	hb. ZP 10332
<i>Cladonia pleurota</i>	5	on old gloves	ZP	hb. ZP 10204
<i>Cladonia polycarpoides</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4468, 4470
	5	ss	DS	hb. DS 1272, 1273
	5	ss	ZP	hb. ZP 10261, 10361
<i>Cladonia pyxidata</i>	5	ss	DS	not.
<i>Cladonia rangiformis</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4463
	5	ss	DS	not.
<i>Cladonia rei</i>	5	ss	DS	hb. DS 1262
<i>Cladonia subulata</i>	5	ss	DS	not.
<i>Cladonia symphycarpia</i>	5	ss	DS	not.
<i>Cladonia uncialis</i>	5	ss	DS	not.
<i>Cladonia verticillata</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4455
	5	ss	AM	hb. HAL 060033
	5	ss	ZP	hb. ZP 10335
<i>Dimerella pineti</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Pd	AM	not.
<i>Diploschistes muscorum</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4465
	5	l-Cladonia	OP	not.
<i>Evernia prunastri</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Flavoparmelia caperata</i>	6	Qp	JV	CBFS, JV 4456
<i>Flavopunctelia flaventior</i>	6	Qp	JV	CBFS, JV 4457
	6	Qp	DS	hb. DS 1271
	6	Qp	ZP	hb. ZP 10386
<i>Graphis scripta</i>	2	Cb	FB	hb. FB
<i>Hypocnomyce scalaris</i>	6	Qp	DS	not.
	2b	Ld	PC, MK	not.
<i>Hypogymnia physodes</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Pd	PC, MK	not.
<i>Lecania cyrtella</i>	1	Sf	JV	CBFS, JV 4520
	1	Sn	DS	hb. DS 1264
<i>Lecania naegelii</i>	2a	Fe	ZP	hb. ZP 10116
	2b	Fs	ZP	hb. ZP 10187
<i>Lecanora albescens</i>	2a	c	PC, MK	not.

<i>Lecanora allophana</i>	1	Qr	AM	hb. HAL 060011
	2b	Cb	MK	UGDA-L-13216
<i>Lecanora carpinea</i>	1	Qr	JV	CBFS, JV 4517
	2b	Cb	MK	UGDA-L-13217
	1	Qr	AM	hb. HAL 060008
<i>Lecanora chlarotera</i>	1	Qr	AM	hb. HAL 060012
	6	Qp	DS	not.
<i>Lecanora conizaeoides</i>	1	Qr	AM	not.
	2b	w	PC, MK	not.
	6	Qp	DS	not.
<i>Lecanora dispersa</i>	1	c, sb	DS,OP,JZ, FB	not.
	2a	c	PC, MK	not.
<i>Lecanora expallens</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Pp	PC, MK	not.
<i>Lecanora pulicaris</i>	2a	Cb	AM	hb. HAL 060020
<i>Lecanora saligna</i>	2a	Pp	PC, MK	not.
<i>Lecanora semipallida</i> H. Magn.	2a	c	PC, MK	not.
	7	c	PC, MK	hb. MK
<i>Lecidella elaeochroma</i>	2	Aca	DS	hb. DS 1256
	6	Qp	DS	not.
<i>Lecidella stigmatea</i>	2	lb	JV	CBFS, JV 4563
<i>Lepraria incana</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Lepraria lobificans</i>	2a	Fs, Md	MK	not.
<i>Lepraria rigidula</i>	2a	Md	PC, MK	not.
<i>Macentina abscondita</i>	2	Sr	JV	CBFS, JV 4553
	2a	Sn	PC	hb. PC 5122
<i>Melanelia exasperatula</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	on tile,	PC, MK	not.
<i>Melanelia fuliginosa</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Pa	AM	hb. HAL 060021
<i>Melanelia glabra</i>	1	Qr	JV	CBFS, JV 4507
	6	Qp	JV	CBFS, JV 4469
<i>Melanelia subaurifera</i>	2a	Pd	PC, MK	not.
<i>Micarea denigrata</i>	5	s	OP	not.
	2a	Pd	PC	hb. PC 5120
<i>Micarea lithinella</i>	2b	ar-sl	ZP	hb. ZP 10365
	2b	sb	PC	hb. PC 5128
<i>Micarea prasina</i> agg.	2	st	JV	CBFS, JV 4552, 4559
<i>Mycobilimbia epixanthoides</i>	2b	Fe	MK	UGDA-L-13219
	2	Apl	JV	CBFS, JV 4322
	2	Aca	DS	hb. DS 1261, 1263
<i>Mycobilimbia sabuletorum</i>	2	b	FB	hb. FB
<i>Naetrocymbe punctiformis</i>	2	Fe	JV	CBFS, JV 4534
<i>Ochrolechia arborea</i>	2a	Qp	JL, det. MK	UGDA-L-13213
<i>Opegrapha rufescens</i>	3	Qr	JV	CBFS, JV 4537
<i>Opegrapha varia</i>	2	Aca	JŠ	hb. JŠ 88
<i>Parmelia saxatilis</i>	4	Fs-b,w	JV	CBFS, JV 4529
<i>Parmelia submontana</i>	3	Fe	JŠ	hb. JŠ 93
	3	Fe	DS	hb. DS 1252

	4	Fs	JV	CBFS, JV 4555
	4	Fe	DS	hb. DS 1253
<i>Parmelia sulcata</i>	1	Qr	AM	not.
	6	Qp	DS	not.
	2a	Pd	AM	hb. HAL 060013
	2a	Pa	AM	hb. HAL 060021
<i>Parmelina tiliacea</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Peltigera didactyla</i>	5	ss	OP	not.
<i>Peltigera rufescens</i>	5	ss	DS	not.
<i>Pertusaria amara</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Pertusaria coronata</i>	2	Aca	JV	CBFS, JV 4550
<i>Phaeophyscia nigricans</i>	2a	c	PC, MK	not.
<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	1	Pn	FB	hb. FB
	2a	c	PC, MK	not.
<i>Phlyctis argena</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Ai	AM	hb. HAL 060017
<i>Physcia adscendens</i>	1	Pn	FB	hb. FB
	2a	Pd	PC, MK	not.
	6	Qp	DS	not.
<i>Physcia caesia</i>	2a	on tile	PC, MK	not.
<i>Physcia dubia</i>	1	Qr	AM	not.
<i>Physcia tenella</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Pd	PC, MK	not.
<i>Physconia enteroxantha</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Physconia perisidiosa</i>	3	Qp	JV(leg. 29.5.2002)	CBFS, JV 545
<i>Placynthiella dasaea</i>	2	Pa-dw	FB	hb. FB
<i>Placynthiella icmalea</i>	1	Qr	AM	not.
	5	ss	DS	not.
<i>Platismatia glauca</i>	2a	Pd	AM	hb. HAL 060014
<i>Pleurosticta acetabulum</i>	1	Qr	AM	not.
	6	Qp	DS	not.
<i>Protoblastenia rupestris</i>	2	lb	JV	CBFS, JV 4562
	2a	lb	AM	hb. HAL 060023
<i>Protoparmeliopsis muralis</i>	2a	on tile	PC, MK	not.
<i>Pseudosagedia aenea</i>	2	Fe	JV	CBFS, JV 4532
<i>Punctelia subrudecta</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Ramalina farinacea</i>	2a	Pa	AM	hb. HAL 060021
<i>Ramalina pollinaria</i>	6	Qp	DS	not.
* <i>Ramonia chrysophaea</i> (Pers.) Vězda)	3	Qr	JV	CBFS, JV 4535
<i>Reichlingia leopoldii</i> Diederich & Scheid.	2	Fs	ZP	hb. ZP 10120
	2	Fs	PC	hb. PC 5127
<i>Rinodina exigua</i>	6	Qp	DS	not.
<i>Rinodina pityrea</i>	1	c	JV	CBFS, JV 4523
	5	Pn	JV	CBFS, JV 4459
<i>Ropalospora viridis</i>	2	Aps	FB	hb. FB
<i>Scoliciosporum chlorococcum</i>	6	Qp	DS	not.
	2a	Fs	MK	not.
<i>Scoliciosporum sarothamni</i>	2	Aca	JV	CBFS, JV 4551

	2a	Pd	AM	hb. HAL 060013
	2a	Pd	ZP	hb. ZP 10144
<i>Staurothele frustulenta</i>	1	c	JV	CBFS, JV 4506
<i>Steinia geophana</i>	2	dw	JŠ	hb. JŠ 84
<i>Strangospora pinicola</i>	1	Qr	AM	hb. HAL 060009
	2a	Sf	MK	UGDA-L-13214
<i>Thelenella vezdae</i> (H.Mayrhofer & Poelt) Coppins & Fryday	2	Aca	JŠ	hb. JŠ 90
<i>Trapelia coarctata</i>	5	ss	JH	not.
		ar	RP	hb. ZP 10400
<i>Trapeliopsis granulosa</i>	5	dw	DS	not.
<i>Trapeliopsis pseudogranulosa</i>	2	dw	DS	hb. DS 1250
<i>Usnea</i> sp.	2a	Pd	PC, MK	not.
<i>Verrucaria muralis</i>	1	c	DS, OP, JZ, FB	not.
<i>Verrucaria</i> cf. <i>bryoctona</i>	2a	sb	JH	hb. JH
<i>Verrucaria praetermissa</i>	2	lb	JV	CBFS, JV 4561
<i>Vezeada acicularis</i>	5	ss	JV	CBFS, JV 4460
<i>Vezeada retigera</i>	2	b	JŠ	hb. JŠ 87
	2	sb	JV	CBFS, JV 4527
	2	b	DS	hb. DS 1254
<i>Xanthoparmelia conspersa</i>	2a	on tile	PC, MK	not.
<i>Xanthoria candelaria</i>	1	Qr	JV	CBFS, JV 4515
	6	Qp	DS	not.
<i>Xanthoria elegans</i>	2a	c	PC, MK	not.
<i>Xanthoria parietina</i>	1	Sn	AM	not.
	2a	on tile	PC, MK	not.
<i>Xanthoria polycarpa</i>	1	Sn	AM	hb. HAL 060010
	2a	Pd	PC, MK	not.

Komentáře k významným nálezům

Arthonia helvola – v ČR zatím známa pouze z několika níže položených lokalit středních Čech a jižní Moravy (Palice 1999, Svoboda 2006), kde byla sbírána především na jasanech. Výskyt na smrku je znám ze starých údajů ze severských zemí. Jistě do značné míry přehlížený druh díky podobnosti se sub-epidermálně žijícími koloniemi vláknité řasy *Trentepohlia*.

* *Bacidia viridescens* – náleží do okruhu taxonů řazených do rodu *Bacidina* Vězda (pro odlišení od podobných *B. egenula* aj., srovnej Purvis & al. 1992), formálně však nikdy kombinace nebyla provedena. Nedávno udávaná např. ze Slovenska z antropogenní lokality (Mayrhofer & al. 2001), zřejmě přehlížený pionýrský druh.

Lecanora semipallida – druh patří do skupiny *L. dispersa*, je charakteristický zejména přítomností xanthon-vinetorinu (5-chloro-3-O-methylnorlichexanthonu), který dává C+ žlutou či oranžovou reakci apothecia (běžně je přítomen v okraji plodnice, který také může reagovat C+ žlutě). Epihymeniální granule jsou rozpustné v K, ale nerozpustné v N. Tato charakteristika odlišuje druh od podobné misničky *L. dispersa*, která vinetorin neobsahuje a s C nereaguje. Mimoto epihymeniální granule *L. dispersa* jsou nerozpustné v K, ale rozpustné v N (cf. Ryan & al. 2004). Druh byl dříve označován jako *L. flotoviana* Spreng., ale nedávno bylo prokázáno, že *L. flotoviana* do skupiny *L. dispersa* nepatří a jméno *L. semipallida* má prioritu pro taxon s udanou charakteristikou (Šliwa 2006).

Druh jsme zaznamenali dvakrát v navštíveném území, charakteristika odpovídá popisu druhu (Ryan & al. 2004; viz *L. flotoviana*). Druh byl také nalezen v Rychlebských horách a v Českém

krasu, odkud je publikován pod jménem *L. flotoviana* (Svoboda 2006). Patrně se jedná o přehlížený druh.

* *Ramonia chrysophaea* (Pers.) Vězda – lišejník rostoucí ve vlhkých stinných lesích na starých stromech, zejména na dubech, jilmech či jasaněch (Purvis & al. 1992) s rozpraskanou borkou. Je charakteristický zpočátku zanořenými, posléze částečně pórem otevřenými, narůžovělými apothecii, 0.4-0.7 mm v průměru. Stélka je téměř neznatelná, s fotobiontem *Trentepohlia*. Od rodů *Gyalecta* a *Pachyphiale* se rod *Ramonia* odlišuje strukturou excipula a přítomností periferyoidů, od ostatních druhů rodu se liší šídlovitými sporama (Coppins 1987). Druh je považován za indikátora starých, zachovalých lesů (Purvis & al. 1992), čemuž odpovídá i náš nálezy ve skupině velmi starých dubů u Kamenné boudy.

Reichlingia leopoldii – popsána ze střední Evropy jako lichenikolní houba na neznámém sterilním solediosním lišejníku obsahujícím řasu rodu *Trentepohlia* (Diederich & Scheidegger 1996). Aptroot & Sipman (2001) nicméně argumentují, že se jedná o lichenizovaného hyfomycéta. Konidie jsou tvořeny pravidelně ve středu stélek a "hostitelský lišejník" není jako takový znám. *Reichlingia leopoldii* byla posléze akceptována jako lišejník v Červeném seznamu švýcarských epifytických a terikolních lišejníků (Scheidegger & al. 2002) a mezi lichenizovanými houbami je vedena i na Britských ostrovech (<http://www.thebls.org.uk/content/listqt.html>). Od nás je druh udáván jako lichenikolní houba ze Šumavy (Kocourková 2000). Bude se zřejmě jednat o přehlížený hojnější taxon na mikroklimaticky příznivých lokalitách v zalesněných územích. Ve Švýcarsku je zařazen mezi neohrožené a časté druhy (kategorie LC, Scheidegger & al. 2002). Je dobře poznatelný díky čokoládově hnědým konidiím tvořených ve středu stélky připomínajících sorédie na světlé leprosní stélce (s řasou rodu *Trentepohlia*). Může růst jak na bázích stromů, tak i na kyselých stinných skalách.

Thelenella vezdae (H. Mayrhofer & Poelt) Coppins & Fryday (= *Chromatochlamys vezdae*) – málo známý taxon prakticky jen stěží odlišitelný od dříve popsaného druhu *Thelenella pertusariella* (Nyl.) Vainio, který byl považován za boreálně-alpínský taxon. Na základě informace o novém pohledu monografa skupiny H. Mayrhofera, Cezanne & Eichler (2002) uvádějí možnost, že jsou tyto dva taxony konspicivní. Přibývající nálezy z různých substrátů a taxonomické přehodnocení rodu *Chromatochlamys* (Fryday & Coppins 2004) nasvědčují, že by tomu tak skutečně mohlo být. Drobné rozdíly v apikální části vřecha dříve odlišující rody *Chromatochlamys* a *Thelenella* se totiž ukázaly býti irelevantní; mezi typy těchto rodů prakticky nebyly nalezeny rozdíly. Druh *T. vezdae* byl již dříve udáván z ČR z lužního lesa z Břeclavska (Palice 1999) a hojně se vyskytuje v Českém Švýcarsku (Palice & al. 2007). Byl sbírán rovněž na severní Moravě (viz lokalita níže).

Summary

The 13th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological section took place in the Bílé Karpaty Protected Landscape Area (White Carpathians Mts., s Moravia) in April 2006. Within this meeting two other localities in s and SE Moravia were visited.

The lichenologists observed six localities in course of four days. We collected several interesting epiphytes in the main massive of Mt. Velká Javořina and adjacent valleys as *Arthonia helvola*, *Arthothelium ruanum*, *Lecanora semipallida*, *Ochrolechia arborea* or *Parmelia submontana*. Unfortunately, we were unable to confirm some epiphytic lichens recorded there by Suza in the beginning of twentieth century (*Belonia herculana*, *Lobaria pulmonaria*). In the locality Váté Písky near Bzenec we found well-developed tericolous lichen communities on sandy soils.

The other valuable lichens recorded during the excursions include for example *Melanelia glabra* in Čertoryje, *Flavopunctelia flaventior* in Malhotky. Two species are firstly recorded from the Czech Republic: *Bacidia viridescens* and *Ramonia chrysophaea*.

Literatura

- Aptroot A. & Sipman H. J. M. (2001): New Hong Kong lichens, ascomycetes and lichenicolous fungi. – *Journal of the Hattori Botanical Laboratory* 91: 317–343.
- Arup U., Wilfling A., Prügger J. & Mayrhofer H. (2001): Contributions to the lichen flora of Slovenia VIII. Lichenized and lichenicolous fungi from Veliki Sneznik. – In: McCarthy P. M., Kantvilas G. & Louwhoff S. H. J. J. (eds.), *Lichenological Contributions in Honour of Jack Elix*, p. 17–25. – *Bibliotheca Lichenologica*, J. Cramer, Berlin, Stuttgart.
- Bielczyk U., Lackovičová A., Farkas E., Lőkös L., Liška J., Breuss O. & Kondratyuk S. Ya. (2004): Checklist of lichens of the Western Carpathians. – W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków. [182 pp.]
- Cezanne R. & Eichler M. (2002): *Thelenella pertusariella* – Erstfund für Deutschland. – *Herzogia* 15: 297–299.
- Czarnota P., Guttová A., Halda J. P., Kukwa M., Liška J., Palice Z., Peksa O., Svoboda D. & Vondrák J. (2006): Lišejníky zaznamenané počas 13. jarného stretnutia Bryologicko-lichenologickej Sekcie ČBS na exkurzii v Tematínskych vrchoch (Považský Inovec, Slovensko). – *Bryonora* 38: 26–39.
- Coppins B. J. (1987): The genus *Ramonia* in the British Isles. – *Lichenologist* 19: 409–417.
- Diederich P. & Scheidegger C. (1996): *Reichlingia leopoldii* gen. et sp. nov., a new lichenicolous hyphomycete from Central Europe. – *Bulletin de la Société des Naturalistes Luxembourgeois* 97: 3–8.
- Fryday A. M. & Coppins B. J. (2004): A reassessment of the genera *Chromatochlamys* and *Thelenella*, and a new species of *Strigula* from the British Isles. – *Lichenologist* 36: 89–95.
- Hájek M. (1997a): Dosud zjištěné druhy lišejníků Bílých a Bielych Karpat, stav těsně po X. Bryo-lichenologických dnech. – Ms.
- Hájek M. (1997b): Rostlinstvo tajnosubné, leč pozornosti hodné. – *Veronica* 11/4: 43–44.
- Hájek M. (1997c): Proč také šanovat ořechy? – *Bílé Karpaty* 1997/4: 9.
- Kocourková J. (2000): Lichenicolous fungi of the Czech Republic (the first commented checklist). – *Acta Musei Nationalis Pragae, Ser. B*, 55: 59–169.
- Kovář F. (1912): Moravské druhy rodu *Cladonia*. – *Věstník Klubu přírodovědeckého Prostějov* 15: 85–190 & 193–199.
- Kuča P., Majský J., Kopeček F. & Jongepierová I. (1992): Chránená krajinná oblast' Biele/Bílých Karpaty. – *Ekológia*, Bratislava. [380 pp.]
- Mayrhofer H., Lisická E. & Lackovičová A. (2001): New and interesting records of lichenized fungi from Slovakia. – *Biologia* 56: 355–361.
- Nádvořník J. (1947): Physciaceae Tchécoslovaques. – *Studia Botanica Českoslovačka* 8: 69–124.
- Palice Z. (1999): New and noteworthy records of lichens in the Czech Republic. – *Preslia* 71: 289–336.
- Palice Z., Slavíková-Bayerová Š., Peksa O., Svoboda D. & Kučerová L. (2007): The lichen flora of the Bohemian Switzerland National Park. – In: Härtel H., Cílek V., Herben T., Jackson A. & Williams R. B. G. (eds), *Sandstone landscapes*, Academia, Praha (in press).
- Peksa O., Svoboda D., Palice Z., Dětinský R. & Zahradníková M. (2004): Lišejníky. – In: Papáček M. (ed.), *Biota Novohradských hor: Modelové taxony, Společenstva a Biotopy*, p. 100–104 & 294–297, Jihočeská universita, České Budějovice.
- Purvis O. W., Coppins B. J., Hawksworth D. L., James P. W., & Moore D. M. (1992): The lichen flora of Great Britain and Ireland. – *Natural history museum publications in association with the British Lichen Society*, London. [710 pp.]
- Ryan B. D., Lumbsch H. T., Messuti M. I., Printzen C., Śliwa L. & Nash T. H. III (2004): *Lecanora*. – In: Nash T. H. III, Ryan B. D., Diederich P., Gries C. & Bungartz F. (eds.), *Lichen Flora of the Greater Sonoran Desert Region, Vol. 2.*, p. 176–286, Lichens Unlimited, Arizona State University, Tempe, Arizona.
- Scheidegger C., Clerc P., Dietrich M., Frei, M., Groner U., Keller C., Roth I., Stofer S. & Vust M. (2002): Rote Liste der gefährdeten Arten der Schweiz: Baum- und erdbewohnende Flechten. – Hrsg. Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft BUWAL, and Eidgenössische Forschungsanstalt WSL, and Conservatoire et Jardin botaniques de la Ville de Genève. [124 pp.]
- Śliwa L. (2006): The typification of *Lecanora dispersa* and *L. albescens*. – *Mycotaxon* 97: 291–297.
- Suza J. (1913): První příspěvek ku lichenologii Moravy. – *Věstník Klubu přírodovědeckého Prostějov* 16: 1–29.

- Suza J. (1916): Druhý příspěvek k lichenologii Moravy. – Časopis Moravského muzea zemského 16: 93–102.
- Suza J. (1921a): Třetí příspěvek k lichenologii Moravy. – Časopis Moravského muzea zemského 17-19: 201–222.
- Suza J. (1921b): Čtvrtý příspěvek k lichenologii Moravy. – Sborník Klubu přírodovědeckého Brno 3: 1–50.
- Suza J. (1922): Pátý příspěvek k lichenologii Moravy. – Sborník Klubu přírodovědeckého Brno 4: 13–20.
- Suza J. (1934): Ozeanische Züge in der epiphytischen Flechtenflora der Ostkarpathen (ČSR), bzw. Mitteleuropas. – Věstník Královské české společnosti nauk, cl. math.-natur., Praha, 1933/9: 1–43.
- Suza J. (1943): Meridionální vlivy v lišejníkové flóře Západních Karpat. – Věstník Královské české společnosti nauk, cl. math.-natur., Praha, 1942/13: 1–47.
- Svoboda D. (2006). Lichens of the central part of the Bohemian Karst. – Novitates Botanicae Universitatis Carolinae, 18:2, *in press* [<http://botany.natur.cuni.cz/novitates/>]
- Van Herk C. M. & Aptroot A. (2003). A new status for the Western European taxa of the *Cladonia cervicornis* group. – Bibliotheca Lichenologica 86: 193–203.

LIŠEJNÍKY SUTÍ HOLÉHO VRCHU U DĚČÍNA

Lichens of open scree slopes of Holý vrch Hill near Děčín

Bohdan W a g n e r

Družstevní 31, CZ - 412 01 Litoměřice, e-mail: bohdan.wagner@seznam.cz

Abstract.: The following contribution brings results of the first lichenofloristic survey of basalt block field on the Holý vrch hill (528 m) in the Protected landscape area Labské pískovce in Northern Bohemia. It is a famous place for entomologists due to an occurrence of rare beetles from the families Carabidae and Leioidea. The lichenological fieldwork was made during summer 2006. The main aim was to record all lichen species, which are presented in this paper.

Keywords: North Bohemia, Labské pískovce, basalt block field, *Miriquidica leucophaea*.

Holý vrch (528 m n. m.) leží necelé 2 km severozápadně od obce Jílové u Děčína v CHKO Labské pískovce. Jedná se o vyvýšenou kupu na levém břehu Labe, už mimo křídové podloží pískovcové oblasti. Je z větší části porostlý lesem, ale pod jeho vrcholem se nachází exponovaná čedičová suť. Rozsáhlé kamenné moře na ploše 6,8 ha obklopuje vrchol kopce z více než tří čtvrtin, na východním svahu je „přerušeno“ pruhem suťového lesa (obr. 1). Svahy mají různý sklon a balvany jsou různé velikosti. Největší část suti je plně osluněná, jen místy rostou jednotlivé stromy i jejich menší skupiny. To jsou viditelné známky úspěchu směrem k suťovému lesu. Nadmořská výška zkoumaného území se pohybuje v rozmezí od 250 do 450 m n. m.

Z hlediska makroklimatu náleží většina plochy okresu Děčín do oblasti mírně teplé a mírně vlhké až vlhké, srážkově relativně bohaté (Glöckner 1995). Průměrný roční úhrn srážek v letech 1901 až 1950 naměřený na blízké stanici Jílové u Děčína byl 733 mm.

Jedná se o významnou entomologickou lokalitu s výskytem řady brouků z čeledi Carabidae a Leioidea (Lukáš Blažej, ústní sdělení)

Cílem inventarizačního průzkumu, který probíhal za finanční podpory Správy CHKO Labské pískovce, bylo zaznamenat všechny druhy lichenizovaných hub a doporučit vhodnou péči o budoucí PR z hlediska lichenologie. Dosud ze zkoumaného území nebyly známy žádné lichenofloristické údaje.

Nomenklatura lišejníků je uváděna podle práce Vězda & Liška (1999). Dokladový materiál je uložen v autorově herbáři.